

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

5. maj 2022 *

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – urimelige aftalevilkår – direktiv 93/13/EØF – anvendelse ratione temporis – artikel 10, stk. 1 – kreditaftale indgået før en medlemsstats tiltrædelse til Den Europæiske Union, men ændret efter denne dato – artikel 6 – tilbagebetaling af de fordele, som den erhvervsdrivende med urette har opnået – national lovgivning, der foreskriver, at urimelige kontraktvilkår erstattes, og at beløb, der er opkrævet for meget i medfør disse vilkår, tilbagebetales – det materielle anvendelsesområde – artikel 1, stk. 2 – udelukkelse af kontraktvilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser«

I sag C-567/20,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Općinski građanski sud u Zagrebu (byretten i civile sager i Zagreb, Kroatien) ved afgørelse af 15. oktober 2020, indgået til Domstolen den 29. oktober 2020, i sagen

A.H.

mod

Zagrebačka banka d.d.,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, K. Jürimäe, og dommerne N. Jääskinen (refererende dommer), M. Safjan, N. Piçarra og M. Gavalec,

generaladvokat: J. Kokott,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– A.H. ved odvetnici P. Đurić og S. Kalebota,

* Processprog: kroatisk.

- Zagrebačka banka d.d. ved odvjetnici B. Porobija, M. Kiš Kapetanović og S. Porobija,
 - den kroatiske regering ved G. Vidović Mesarek, som befuldmægtiget,
 - Europa-Kommissionen ved M. Mataija og N. Ruiz García, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 3. februar 2022, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29), sammenholdt med artikel 38 og 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).
- 2 Denne anmodning er indgivet i forbindelse med en tvist mellem A.H. og Zagrebačka banka d.d. vedrørende tilbagebetalingen af beløb, som sidstnævnte angiveligt med urette havde opkrævet i medfør af urimelige kontraktvilkår, som oprindeligt fremgik af en kreditaftale indgået af disse parter, og som disse senere har erstattet ved en tillægsaftale, hvorved de foretog de i kroatisk lovgivning fastsatte ændringer.

Retsforskrifter

EU-retten

Tiltrædelsesakten af 2012

- 3 Artikel 2 i akt om Republikken Kroatiens tiltrædelsesvilkår samt om tilpasning af traktaten om Den Europæiske Union, traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde og traktaten om oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskab (EUT 2012, L 112, s. 21) bestemmer følgende i stk. 1:

»Fra tiltrædelsesdatoen er bestemmelserne i de oprindelige traktater og de retsakter, der er vedtaget af institutionerne før tiltrædelsen, bindende for Kroatien og gælder i Kroatien på de vilkår, som er fastsat i disse traktater og i denne akt.«

Direktiv 93/13

- 4 13. betragtning til direktiv 93/13 har følgende ordlyd:

»[D]et antages, at de love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne, som direkte eller indirekte fastsætter vilkårene for forbrugeraftaler, ikke indeholder urimelige kontraktvilkår; det forekommer derfor ikke nødvendigt at lade kontraktvilkår, der afspejler love eller bindende administrative bestemmelser samt bestemmelser i internationale konventioner, som medlemsstaterne eller Fællesskabet er part i, være underlagt bestemmelserne i dette direktiv;

udtrykket »love og bindende administrative bestemmelser« [i artikel 1, stk. 2,] omfatter ligeledes de regler, som ifølge lovgivningen gælder mellem de kontraherende parter, når der ikke er aftalt anden ordning.«

5 Direktivets artikel 1, stk. 2, bestemmer:

»Kontraktvilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser samt bestemmelser eller principper i internationale konventioner, som medlemsstaterne eller Fællesskabet er part i, bl.a. på transportområdet, er ikke underlagt dette direktivs bestemmelser.«

6 Det nævnte direktivs artikel 6, stk. 1, fastsætter:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«

7 Direktivets artikel 10, stk. 1, bestemmer følgende:

»Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv senest den 31. december 1994. De underretter straks Kommissionen herom.

Disse bestemmelser finder anvendelse på alle aftaler, der indgås efter den 31. december 1994.«

Kroatisk ret

8 Zakon o potrošačkom kreditiranju (lov om forbrugerkredit, *Narodne novine*, br. 75/09), som blev vedtaget, inden Republikken Kroatien tiltrådte Den Europæiske Union, og trådte i kraft den 1. januar 2010, har til formål i kroatisk ret at gennemføre bestemmelserne i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (EUT 2008, L 133, s. 66, og berigtiget i EUT 2009, L 207, s. 14, EUT 2010, L 199, s. 40, og EUT 2011, L 234, s. 46).

9 I lovens artikel 3 opregnes de former for kreditaftaler, hvorpå loven ikke finder anvendelse, herunder kreditaftaler, som har til formål at finansiere erhvervsen eller bevarelsen af ejendomsretten til grundarealer eller til eksisterende eller projekterede bygninger.

10 Nævnte lov blev ændret ved Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (lov om ændring og supplerung af lov om forbrugerkredit, *Narodne novine*, br. 102/15) (herefter »lov af 2015 om forbrugerkredit«), der trådte i kraft den 30. september 2015.

11 Kapitel IV.a i lov af 2015 om forbrugerkredit indeholder lovens artikel 19a-19i, hvis bestemmelser regulerer »konvertering af lån i schweiziske franc [(CHF)] og lån i [kroatiske] kuna [(HRK)] med vilkår om veksling til schweiziske franc«.

12 Lovens artikel 19b med overskriften »Princippet om konvertering af lån« fastsætter:

»Konvertering af lån i schweiziske franc til lån i euro og af lån i [kroatiske] kuna, som indeholder et vilkår om veksling til schweiziske franc, til lån i [kroatiske] kuna med et vilkår om veksling til euro indebærer konvertering af lånet med henblik på at ændre den valuta, det er tegnet i, eller med henblik

på at ændre valutaen i aftalens vilkår om veksling og foretages, således at forbrugerens situation i et lån i schweiziske franc kommer til at svare til den situation, som den pågældende ville have befundet sig i, såfremt vedkommende havde tegnet et lån i euro, og således at stillingen for en forbruger, der har tegnet et lån i [kroatiske] kuna med et vilkår om veksling til schweiziske franc, kommer til at svare til den situation, som den pågældende ville have befundet sig i, hvis vedkommende havde tegnet et lån i [kroatiske] kuna med et vilkår om veksling til euro.«

13 Nævnte lovs artikel 19c med overskriften »Beregningsmetode til konvertering af lån« fastsætter en specifik procedure for beregningen af den nye hovedstol af den pågældende forbrugers gæld og består i det væsentlige i at sammenligne de afdrag, som denne forbruger har betalt, med de betingelser, der følger af et fiktivt lån i euro. Lånets nye hovedstol i euro pr. 30. september 2015, som opnås ved denne specifikke beregningsprocedure, udgør det beløb, der fastsættes for nævnte forbrugers tilbagebetaling af lånet fra dette tidspunkt.

14 Lovens artikel 19e med overskriften »Konvertering af lån« fastsætter følgende i stk. 1, 5 og 6:

»1. Inden for 45 dage fra denne lovs ikrafttræden skal kreditor med anbefalet brev med kvittering for modtagelse tilsende forbrugeren beregningen af konverteringen af lånet med den beregnede situation pr. 30. september 2015 i overensstemmelse med nærværende lovs artikel 19c samt et udkast til en ny kreditaftale eller en ændret kreditaftale.

[...]

5. Såfremt forbrugeren accepterer konverteringen af lånet, skal vedkommende enten ved anbefalet brev med kvittering for modtagelse eller personligt meddele kreditor sin accept af beregningen af konverteringen inden for 30 dage, efter at vedkommende modtog den beregning af konverteringen, som er omhandlet i denne artikels stk. 1, og den oversigt over situationen for alle kreditors fordringer, dvs. en sammenfatning af alle skyldige beløb, som er nævnt i nærværende artikels stk. 2.

6. Såfremt forbrugeren ikke accepterer beregningen af konverteringen af lånet eller ikke indgår den i nærværende lovs artikel 19c, stk. 1, nr. 6), omhandlede aftale med långiver, sker tilbagebetalingen af lånet efter de gyldige kontraktvilkår og i overensstemmelse med bestemmelserne i nærværende lov.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

15 Den 15. oktober 2007 indgik sagsøgeren i hovedsagen, som er en forbruger bosiddende i Kroatien, og Zagrebačka banka, der er en bank med hjemsted i denne medlemsstat, en aftale om et lån til finansiering af fast ejendom i schweiziske franc, men udbetalt i kroatiske kuna til den gennemsnitlige valutakurs, der fastsættes af Hrvatska Narodna Banka (Kroatiens nationalbank), på tidspunktet for frigivelsen af lånet. Denne aftale indeholdt navnlig et vilkår, som fastsatte, at schweiziske franc var den valuta, som det skyldige beløb i medfør af lånet skulle tilbagebetales i, og et vilkår, som fastsatte, at den variable rentesats, der fandt anvendelse, kunne ændres ensidigt af Zagrebačka banka.

16 Den 30. september 2015 trådte den ændring, der blev indført ved lov af 2015 om forbrugercredit, i kraft. I henhold til lovens artikel 19b skulle alle lån i schweiziske franc konverteres til lån i euro, således at forbrugeren stilles i en situation, der svarer til situationen for låntagere af lån i euro. I

medfør af nævnte lovs artikel 19e havde långiverne pligt til at tilbyde alle berørte forbrugere at indgå nye kreditaftaler eller at ændre de aftaler, som de havde indgået, under overholdelse af de regler for konvertering, der navnlig er fastsat i lovens artikel 19c. Såfremt forbrugeren ikke accepterede en sådan konvertering, skulle tilbagebetalingen af lånet fortsat ske efter de gyldige kontraktvilkår.

- 17 Den 8. januar 2016 indgik sagsøgeren i hovedsagen og Zagrebačka banka en tillægsaftale til deres oprindelige aftale for at foretage den i lov af 2015 om forbrugerkredit fastsatte konvertering, således at tilbagebetalingen af lånet blev indekseret i euro, hvilket både ændrede den skyldige hovedstol og metoden til renteberegning fra den 30. september 2015.
- 18 Den 12. juni 2019 har sagsøgeren i hovedsagen anlagt søgsmål mod Zagrebačka banka ved Općinski građanski sud u Zagrebu (byretten i civile sager i Zagreb, Kroatien).
- 19 I stævningen har hun for det første nedlagt påstand om, at det fastslås, at vilkåret om indeksering i schweiziske franc og vilkåret om den variable rentesats, som fremgik af den aftale, der blev indgået den 15. oktober 2007, er urimelige og derfor ugyldige i henhold til bestemmelserne i både kroatisk lovgivning og bestemmelser i EU-retten, navnlig bestemmelserne i direktiv 93/13.
- 20 Til støtte for denne påstand har hun i det væsentlige fremsat et argument om udfaldet af et kollektivt søgsmål, der var anlagt for Trgovački sud u Zagrebu (handelsretten i Zagreb, Kroatien), mod flere banker, herunder Zagrebačka banka. Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at de kroatiske retsinstanser, som inden for rammerne af denne procedure løbende er blevet forelagt sager, i henhold til bl.a. bestemmelserne i direktiv 93/13 ved afgørelser, der er blevet endelige, har fastslået, at de omhandlede banker havde tilsidesat den almene interesse og forbrugernes rettigheder ved i en periode, der omfattede 2007, at have indgået kreditaftaler, som indeholdt vilkår, der blev fundet urimelige og ugyldige, for så vidt som vilkårene foreskrev en indeksering for tilbagebetalingen i schweiziske franc og en ændring af rentesatsen efter långivers ensidige beslutning.
- 21 For det andet har sagsøgeren i hovedsagen, idet hun har påberåbt sig en sagkyndig erklæring, som hun har fået udarbejdet, nedlagt påstand om, at Zagrebačka banka tilpligtes at tilbagebetale hende alle de fordele, som banken uberettiget har opnået i medfør af de urimelige kontraktvilkår, som fremgik af den oprindelige aftale, og som blev erstattet ved en tillægsaftale, hvis virkninger efter hendes opfattelse ikke er tilstrækkeligt genoprettende.
- 22 Hun har i denne henseende gjort gældende, at den forelæggende ret skal undlade at anvende enhver bestemmelse i national ret, som er til hinder for den fuldstændige tilbagebetaling af de nævnte fordele, eftersom hun ikke har givet afkald på de rettigheder, som hun har som forbruger. Hun har anført, at lov af 2015 om forbrugerkredit og tillægsaftalen, som gengiver denne lovs indhold, ikke gav hende mulighed for at blive stillet i den situation, som hun ville have befundet sig i, hvis den oprindelige aftale ikke havde indeholdt urimelige kontraktvilkår.
- 23 Zagrebačka banka har bestridt hendes udsagn, idet den har gjort gældende, at hun som følge af den konvertering af lånet, som foreskrives i nævnte lov, og hendes accept af tillægsaftalen ikke længere har retsgrundlag for, at det fastslås, at vilkårene i den oprindelige aftale var urimelige, og for at modtage erstatning i denne anledning, idet lånet efter bankens opfattelse blev beregnet med tilbagevirkende kraft, som om det var optaget i euro.

- 24 Den forelæggende ret har indledningsvis anført, at lov af 2015 om forbrugerkredit og tillægsaftalen i henhold til denne lov blev vedtaget efter Republikken Kroatiens tiltrædelse til Unionen, hvorfor Domstolen efter denne rets opfattelse har tidsmæssig kompetence til at besvare de præjudicielle spørgsmål, som den foreligger i denne sag.
- 25 Hvad angår realiteten har den forelæggende ret anført, at den, henset til den pågældende tillægsaftale, har konstateret, at sagsøgeren i hovedsagen ikke havde givet afkald på en fuldstændig erstatning og retslig beskyttelse af sine interesser, og at et sådant afkald i øvrigt er forbudt i kroatisk ret, navnlig i medfør af lov af 2015 om forbrugerkredit. Den forelæggende ret har endvidere konstateret, at denne lov hverken bestemmer, at vilkår som de i hovedsagen omhandlede er urimelige eller ugyldige, eller fastsætter den skade, som en forbruger forvoldes individuelt som følge af urimelige kontraktvilkår, eller de beløb, som den erhvervsdrivende uberettiget har erhvervet i denne forbindelse, idet disse forhold er overladt bedømmelsen hos den ret, for hvilken sagen er blevet anlagt. Ifølge denne ret har sagsøgeren i hovedsagen godtgjort, at den gennemførte konvertering af lånet ikke gjorde det muligt, at Zagrebačka banka tilbagebetaler hende samtlige fordele, som den uberettiget har opnået til skade for hende.
- 26 Den nævnte retsinstans har endvidere fremhævet, at Vrhovni sud (øverste domstol, Kroatien) inden for rammerne af en »prøvesag« den 4. marts 2020 traf en fortolkningsafgørelse, hvorefter enhver aftale om konvertering, som er indgået i medfør af lov af 2015 om forbrugerkredit, »har retsvirkninger og er gyldig, når kontraktvilkårene i den underliggende låneaftale om en rentesats, der kan ændres, og valutavilkåret er ugyldige«, navnlig med den begrundelse, at en sådan aftale er en ny kontraktlig forbindelse, idet forbrugerens ikke er forpligtet til at acceptere den, i modsætning til de omstændigheder, der gav anledning til dom af 14. marts 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207).
- 27 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at de lavere retsinstanser er bundet af denne afgørelse fra Vrhovni sud (øverste domstol), men afgørelsen er blevet fortolket forskelligt hvad angår dens indvirkning på retten til erstatning for en forbruger, som har givet samtykke til en sådan konvertering. Ifølge en første tilgang er det uden betydning, om den erhvervsdrivende har opnået fordele uberettiget, og om forbrugeren har modtaget fuld erstatning. Ifølge en anden tilgang, som den forelæggende ret foretrækker, kan nævnte afgørelse ikke forstås således, idet det ville skabe virkninger, der er i strid med kravene i direktiv 93/13 som fortolket af Domstolen.
- 28 Henset til Domstolens praksis om bestemmelserne i direktiv 93/13, sammenholdt med chartrets artikel 38 og 47, er det desuden den forelæggende rets opfattelse, at en medlemsstats lovgiver kan træffe foranstaltninger, der yder forbrugerne en større beskyttelse end de foranstaltninger, der er fastsat i nævnte direktiv. Ifølge denne retsinstans skal den for at opfylde de målsætninger, der er fastsat i EU-retten, undlade at anvende de bestemmelser i lov af 2015 om forbrugerkredit, som ikke er i overensstemmelse hermed, og i det foreliggende tilfælde fastslå, at de urimelige kontraktvilkår skal ophæves, som om de aldrig havde eksisteret, og at de fordele, som Zagrebačka banka har erhvervet i medfør af disse kontraktvilkår, skal tilbagebetales til sagsøgeren i hovedsagen.
- 29 Endelig har den forelæggende ret anført, at det følger af andre bestemmelser i kroatisk ret, at en aftales gyldighed skal vurderes på tidspunktet for indgåelsen heraf, og at et ugyldigt kontraktvilkår ikke kan gøres lovligt. Denne ret har anført, at disse bestemmelser er forenelige med Domstolens praksis vedrørende direktiv 93/13, hvoraf det efter den forelæggende rets opfattelse følger, at de nationale retsinstanser skal undlade at anvende urimelige kontraktvilkår, fra de blev vedtaget, og ikke skal erstatte dem med indhold, som parterne ikke har aftalt.

- 30 På denne baggrund har Općinski građanski sud u Zagrebu (byretten i civile sager i Zagreb) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 [...] henset til fortolkningen af bestemmelsen i Domstolens praksis, særligt dom af 14. marts 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207), fortolkes således, at lovgivers indgriben i forholdet mellem [den låntagende forbruger] og banken ikke kan fratage forbrugeren retten til ved søgsmål at anfægte vilkårene i den oprindelige aftale eller i tillægsaftalen, som er indgået i henhold til lov, med henblik på at udøve retten til at få tilbagebetalt de fordele, som banken uberettiget har opnået til skade for forbrugeren som følge af anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i en situation, hvor forbrugerne på baggrund af lovgivers indgreb frivilligt kunne tiltræde ændringer i det oprindelige kontraktforhold, henset til en lovpligtig forpligtelse, der blev pålagt bankerne, til at tilbyde forbrugerne en sådan mulighed, og ikke direkte på grundlag af lovindgrebet, som det var tilfældet i [den sag, der gav anledning til nævnte dom]?
- 2) Såfremt det første spørgsmål skal besvares bekræftende, har den forelæggende ret, der træffer afgørelse i den foreliggende sag mellem to parter (låntageren og banken) – når denne ret, henset til den fortolkning, der er anlagt af Vrhovni sud (øverste domstol), ikke kan anlægge en fortolkning af bestemmelserne i national ret, nærmere bestemt [lov af 2015 om forbrugerkredit], der er i overensstemmelse med direktiv 93/13 – da kompetence til og/eller er forpligtet til i henhold til dette direktiv og [chartrets] artikel 38 og 47 [...] at undlade at anvende denne nationale retsforskrift, således som fortolket af Vrhovni sud [(øverste domstol)]?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Domstolens kompetence

- 31 Zagrebačka banka har fremsat en indsigelse om Domstolens manglende kompetence og har gjort gældende, at den tvist, der verserer for den forelæggende ret, ikke tidsmæssigt henhører under EU-retten, for det første fordi denne tvist ifølge denne part i hovedsagen alene vedrører en låneaftale, der blev indgået, inden Republikken Kroatien tiltrådte Unionen.
- 32 For det andet har Zagrebačka banka gjort gældende, at direktiv 93/13, som er omfattet af nærværende anmodning om præjudiciel afgørelse, i medfør af direktivets artikel 10, stk. 1, gør direktivets anvendelighed betinget af det tidspunkt, hvor den pågældende aftale blev indgået, og ikke den periode, hvorunder denne aftalte skabte sine virkninger.
- 33 Det skal i denne henseende for det første bemærkes, at ifølge fast retspraksis har Domstolen kun kompetence til at fortolke EU-retten med hensyn til dens anvendelse i en ny medlemsstat fra tidspunktet for dennes tiltrædelse af Unionen (dom af 17.12.2020, Franck, C-801/19, EU:C:2020:1049, præmis 16 og den deri nævnte retspraksis).
- 34 I artikel 2 i akten om Republikken Kroatiens tiltrædelsesvilkår til Unionen, som er nævnt i nærværende doms præmis 3, foreskrives, at bestemmelserne i de oprindelige traktater og de retsakter, der er vedtaget af institutionerne før Republikken Kroatiens tiltrædelse, først er bindende for denne medlemsstat og gælder i nævnte medlemsstat fra tiltrædelsesdatoen, dvs. den 1. juli 2013 (dom af 25.3.2021, Obala i lučice, C-307/19, EU:C:2021:236, præmis 55).

- 35 Domstolen har således kompetence til at tage stilling til et spørgsmål om fortolkningen af EU-retten, for så vidt som besvarelsen heraf kan rejse tvivl om, hvorvidt en national lovgivning, som er vedtaget efter den pågældende tiltrædelse, og som ligeledes har retsvirkninger for en aftale, der blev indgået inden dette tidspunkt, er forenelig med EU-retten (jf. i denne retning dom af 14.2.2019, Milivojević, C-630/17, EU:C:2019:123, præmis 40-43).
- 36 For det andet har Domstolen fastslået, at der – for så vidt som det fremgår af artikel 10, stk. 1, andet afsnit, i direktiv 93/13, at direktivet kun finder anvendelse på aftaler, der er indgået efter den 31. december 1994, hvor fristen for gennemførelsen af direktivet udløb – tages hensyn til den dato, hvor de i hovedsagen omhandlede aftaler blev indgået, med henblik på at afgøre, om direktivet finder anvendelse på disse aftaler, idet den periode, hvor disse aftaler har virkning, ikke er relevant (dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis).
- 37 Denne retspraksis er blevet præciseret med hensyn til situationer opstået i medlemsstater, der som Republikken Kroatien er tiltrådt Unionen efter den 31. december 1994, idet overholdelsen af kravene i direktiv 93/13 først blev obligatoriske for disse stater fra deres tiltrædelse. I denne særlige sammenhæng har Domstolen gentagne gange vurderet dette direktivs anvendelighed og således sin egen kompetence til at fortolke dette, henset til tiltrædelsesdatoen for den medlemsstat, hvis lovgivning var omfattet af tvisten i hovedsagen, inden den undersøgte, om den pågældende aftale var indgået efter denne tiltrædelse og dermed henhørte under nævnte direktivs tidsmæssige anvendelsesområde (jf. i denne retning kendelse af 3.4.2014, Pohotovost, C-153/13, EU:C:2014:1854, præmis 23-25, og af 3.7.2014, Tudoran, C-92/14, EU:C:2014:2051, præmis 26-29, samt dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 41-44).
- 38 I det foreliggende tilfælde finder direktiv 93/13 ikke anvendelse på den oprindelige aftale, som er omtvistet i hovedsagen, eftersom denne aftale blev indgået den 15. oktober 2007, dvs. inden Republikken Kroatiens tiltrædelse til Unionen trådte i kraft den 1. juli 2013. Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 34 og 40 i forslaget til afgørelse, kan den eventuelle tilbagebetaling af de fordele, som Zagrebačka banka uberettiget har erhvervet i medfør af potentielt urimelige kontraktvilkår i denne aftale, ikke være omfattet af bestemmelserne i dette direktiv.
- 39 Direktiv 93/13 finder derimod anvendelse på tillægsaftalen til den oprindelige aftale, eftersom denne tillægsaftale, som ligeledes er anfægtet i hovedsagen, blev indgået den 8. januar 2016, dvs. efter tiltrædelsesdatoen. Da de faktiske omstændigheder i hovedsagen delvis har fundet sted efter medlemsstatens tiltrædelsesdato, har Domstolen i dette omfang kompetence til at fortolke EU-retten (jf. i denne retning dom af 17.12.2020, Franck, C-801/19, EU:C:2020:1049, præmis 17 og den deri nævnte retspraksis).
- 40 Det skal imidlertid præciseres, at nævnte tillægsaftale ikke kan udvide det tidsmæssige anvendelsesområde for dette direktiv, som det er fastslået i den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 36 og 37, således at den eventuelle tilbagebetalingspligt, der påhviler Zagrebačka banka i medfør af vilkårene i nævnte tillægsaftale, ikke kan være reguleret af direktivets bestemmelser eller være støttet på disse med hensyn til perioden før indgåelsen heraf.
- 41 Det følger af det ovenstående, at Domstolen har kompetence til at fortolke bestemmelserne i direktiv 93/13, alene for så vidt som anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører vilkårene i tillægsaftalen og for så vidt angår perioden efter indgåelsen af denne.

Spørgsmålet, om anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling

- 42 Zagrebačka banka har gjort gældende, at de to præjudicielle spørgsmål skal afvises fra realitetsbehandling, idet de ikke er relevante for afgørelsen af tvisten i hovedsagen, eftersom hverken de bestemmelser i kroatisk ret, som den forelæggende ret har nævnt, herunder som de fortolkes af Vrhovni sud (øverste domstol), eller tillægsaftalen til den aftale, som parterne har indgået, efter denne banks opfattelse fratager sagsøgeren i hovedsagen retten til i overensstemmelse med artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 at anmode om tilbagebetaling af de fordele, som den pågældende bank har erhvervet i medfør af den oprindelige låneaftale.
- 43 For det første skal det i denne henseende bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at det udelukkende tilkommer den nationale ret, for hvilken en tvist er indbragt, og som har ansvaret for den retlige afgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen, hvilke spørgsmål er omfattet af en formodning for at være relevante. Når de forelagte spørgsmål vedrører fortolkningen eller gyldigheden af en EU-retlig regel, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse, medmindre det fremgår, at den ønskede fortolkning savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en hensigtsmæssig besvarelse af disse spørgsmål (dom af 21.12.2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis).
- 44 I det foreliggende tilfælde vedrører de præjudicielle spørgsmål fortolkningen af EU-retlige bestemmelser, nærmere bestemt bestemmelserne i direktiv 93/13, og det er ikke åbenbart, at den ønskede fortolkning ikke har forbindelse til tvisten i hovedsagen, eller at den rejste problemstilling er af hypotetisk karakter. Det fremgår nemlig navnlig af forelæggelsesafgørelsen, at sagsøgeren i hovedsagen har påberåbt sig rettigheder, der er sikret i dette direktiv, i forbindelse med denne tvist. Det er i nærværende doms præmis 41 desuden fastslået, at den i hovedsagen omhandlede situation delvist henhører under nævnte direktivs tidsmæssige anvendelsesområde.
- 45 For det andet står det fast, at det inden for rammerne af proceduren i henhold til artikel 267 TEUF, som er baseret på en klar adskillelse mellem de nationale retters og Domstolens funktioner, alene er den nationale ret, der har kompetence til at fortolke og anvende bestemmelser i national ret, hvorimod Domstolen alene har kompetence til at træffe afgørelse vedrørende fortolkningen og gyldigheden af en EU-retsakt med udgangspunkt i de faktiske omstændigheder, som den nationale ret har anført i forelæggelsen (dom af 21.12.2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).
- 46 Dermed skal de argumenter om afvisningen af de præjudicielle spørgsmål, som Zagrebačka banka i det væsentlige har udledt af de virkninger, som lov af 2015 om forbrugerkredit efter bankens opfattelse ville have i tvisten i hovedsagen, forkastes.
- 47 Det følger heraf, at anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling.

Realiteten

Det første spørgsmål

- 48 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for bestemmelser i national ret, som hindrer den retsinstans, for hvilken sagen er anlagt, i at give medhold i en forbrugers påstand om fuldstændig tilbagebetaling af de fordele, som en erhvervsdrivende har udledt af urimelige kontraktvilkår i en låneaftale, når den erhvervsdrivende havde pligt til at tilbyde forbrugeren en ændring af den oprindelige aftale med en aftale, hvis indhold er bestemt i disse bestemmelser, og forbrugeren har kunnet vælge at samtykke til en sådan ændring.
- 49 Den forelæggende ret har anført, at ifølge visse kroatiske retsinstansers fortolkning af lov af 2015 om forbrugercredit kan disse være de virkninger, som skabes af bestemmelserne i denne lovs kapitel IV.a. Det fremgår navnlig af disse bestemmelser, at erhvervsmæssige kreditorer har pligt til at tilbyde alle forbrugere, der har indgået en kreditaftale i schweiziske franc, at konvertere lånet til et lån i euro i overensstemmelse med de regler, der er fastsat i nævnte lov. Den berørte forbruger havde mulighed for at afvise dette tilbud, men såfremt vedkommende accepterede det, skulle konverteringen nødvendigvis foretages ved at indarbejde det indhold, der er fastsat i de nævnte bestemmelser, i enten en tillægsaftale til den oprindelige aftale, som det er sket i tvisten i hovedsagen, eller i en ny aftale, der indgås mellem de kontraherende parter.
- 50 For at give denne ret en hensigtsmæssig besvarelse, som giver den mulighed for at træffe afgørelse i den tvist, som den er forelagt, skal det først undersøges, om tvisten i hovedsagen, som den kroatiske regering og Kommissionen har anført i deres skriftlige indlæg, henhører under det materielle anvendelsesområde for direktiv 93/13, henset til den udelukkelse, der er fastsat i direktivets artikel 1, stk. 2.
- 51 Det fremgår i denne henseende af de betragtninger, der er anført i nærværende doms præmis 39 og 40, om det tidsmæssige anvendelsesområde for direktiv 93/13, at direktivet alene finder anvendelse på tillægsaftalen til den oprindelige aftale, og at den eventuelle tilbagebetalingspligt, der påhviler Zagrebačka banka i henhold til denne tillægsaftale, ikke kan være reguleret af bestemmelserne i nævnte direktiv eller være støttet på disse hvad angår perioden forud for indgåelsen af tillægsaftalen.
- 52 På denne baggrund skal det bemærkes, at Domstolen kun har kompetence til at besvare det første spørgsmål, i det omfang det vedrører kontraktvilkår, som efterfølgende er blevet indsat i den oprindelige aftale ved nævnte tillægsaftale i henhold til lov af 2015 om forbrugercredit.
- 53 Hovedsagen adskiller sig således fra den sag, der gav anledning til dom af 14. marts 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207). Sidstnævnte sag vedrørte nemlig i videre forstand den indvirkning, som den nationale lovgivning, hvorved kontraktvilkår om kursforskelle, der var indsat i låneaftaler, blev kvalificeret som urimelige og ugyldige, og hvorved disse kontraktvilkår blev erstattet med vilkår, der anvendte de officielle kurser, som en medlemsstats nationalbank havde fastsat for den pågældende valuta, havde på forbrugeren mulighed for at nedlægge påstand om annullation af den oprindelige låneaftale (jf. i denne retning dom af 14.3.2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, præmis 35-38).

- 54 I det foreliggende tilfælde har sagsøgeren i hovedsagen, som det er anført i nærværende doms præmis 22, påberåbt sig bestemmelserne i direktiv 93/13 for selvstændigt at anfægte de kontraktvilkår i tillægsaftalen til den oprindelige aftale, som blev indsat i sidstnævnte aftale i medfør af lov af 2015 om forbrugercredit, idet disse vilkår er utilstrækkelige til at opnå fuld tilbagebetaling af de fordele, som den erhvervsdrivende har opnået af de urimelige kontraktvilkår i den oprindelige låneaftale.
- 55 På baggrund af disse præciseringer skal det bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 udelukker kontraktvilkår, som afspejler »love eller bindende administrative bestemmelser«, fra direktivets materielle anvendelsesområde, og dette udtryk omfatter i lyset af 13. betragtning til direktivet både nationale bestemmelser, som gælder mellem de kontraherende parter, uanset deres valg, og bestemmelser af deklatorisk karakter, dvs. bestemmelser, der uden videre finder anvendelse i mangel af en anden ordning mellem parterne herom (dom af 21.12.2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).
- 56 Endvidere har Domstolen fortolket nævnte artikel 1, stk. 2, således, at anvendelsesområdet for direktiv 93/13 ikke omfatter vilkår, som afspejler bindende nationale lovbestemmelser, der er blevet indsat efter indgåelsen af en låneaftale indgået med en forbruger, og som tilsigter at afhjælpe et ugyldigt vilkår deri (dom af 2.9.2021, OTP Jelzálogbank m.fl., C-932/19, EU:C:2021:673, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).
- 57 Den udelukkelse fra anvendelsen af dette direktivs ordning, som følger af direktivets artikel 1, stk. 2, er begrundet i den omstændighed, at det som udgangspunkt er legitimt at lægge til grund, at den nationale lovgiver har foretaget en afbalanceret afvejning af alle kontrahenternes rettigheder og forpligtelser, som EU-lovgiver udtrykkeligt har villet bevare (dom af 21.12.2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).
- 58 Det tilkommer den nationale ret, der skal pådømme sagen, at efterprøve, om det omhandlede kontraktvilkår henhører under artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, på baggrund af de kriterier, som Domstolen har defineret, dvs. under hensyntagen til arten, den generelle opbygning og bestemmelserne i de pågældende låneaftaler samt til den juridiske og faktuelle sammenhæng, som disse aftaler indgår i, samtidig med at der skal tages højde for, at den undtagelse, der er indført ved dette direktiv artikel 1, stk. 2 – henset til det forbrugerbeskyttelsesformål, der forfølges med dette direktiv – skal fortolkes indskrænkende (dom af 21.12.2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis).
- 59 I det foreliggende tilfælde har den forelæggende ret i det væsentlige anført, at kontraktvilkårene i den tillægsaftale, som Zagrebačka banka og sagsøgeren i hovedsagen indgik for at ændre deres oprindelige aftale, således at lånet i schweiziske franc blev konverteret til et lån i euro, afspejler bestemmelserne i kapitel IV.a i lov af 2015 om forbrugercredit.
- 60 For det første har denne ret nemlig anført, at lov af 2015 om forbrugercredit pålægger de erhvervsdrivende at tilbyde de berørte forbrugere en sådan ændring, og at loven fastsætter en særlig metode til beregningen af forbrugernes nye kreditforpligtelser. På samme måde har den kroatiske regering i sine skriftlige indlæg præciseret, at bankernes selvstændige vilje var begrænset ved nævnte lov, for så vidt som de i medfør heraf havde pligt til at tilbyde forbrugerne at indgå en aftale om konvertering af deres eksisterende aftale, hvis indhold var præcist fastsat i denne ufravigelige bestemmelse.

- 61 For det andet har den forelæggende ret anført, at alle de dele, der henhører under anvendelsesområdet for lov af 2015 om forbrugerkredit, ændrede det oprindelige kontraktforhold, som var baseret på en samstemmende vilje og ikke direkte på et lovgivningsmæssigt indgreb, som det var tilfældet i den sag, der gav anledning til dom af 14. marts 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207). Selv om hver forbruger har haft mulighed for at afvise den ved denne lov fastsatte konvertering, følger det imidlertid ikke desto mindre heraf, at når forbrugeren som i tvisten i hovedsagen har givet samtykke hertil, har parterne ændret den oprindelige aftale for at erstatte de urimelige kontraktvilkår heri, hvilket ikke er sket frivilligt, men i henhold til forpligtelsen til at anvende de konverteringsregler, som den nationale lovgiver har pålagt. Som generaladvokaten har anført i punkt 50 i forslaget til afgørelse, hindrer det blotte krav om forbrugerenes samtykke ikke, at vilkårene i den pågældende tillægsaftale anses for at afspejle love eller bindende administrative bestemmelser, eftersom tillægsaftalens indhold fuldstændigt er bestemt ved nævnte lov.
- 62 For det tredje fremgår det – som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 51 i forslaget til afgørelse – af forelæggelsesafgørelsen, at det af den kroatiske lovgiver tilsigtede formål var at fastlægge en balance mellem de rettigheder og forpligtelser, som gælder for de parter, der berøres af lov af 2015 om forbrugerkredit.
- 63 Selv om det i overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 58, påhviler den forelæggende ret endeligt at fastlægge denne juridiske kvalificering, ses det, at bestemmelserne i kapitel IV.a i nævnte lov er bestemmelser i national ret, som har bindende karakter som omhandlet i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, således at de kontraktvilkår, der afspejler de bestemmelser i denne lov, som tilsigter at udfylde de ugyldige kontraktvilkår i en låneaftale, der er indgået med en forbruger, ikke er underlagt bestemmelserne i dette direktiv.
- 64 Henset til ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at kontraktvilkår, som afspejler bestemmelser i national ret, hvorefter den erhvervsdrivende har pligt til at tilbyde forbrugeren en ændring af deres oprindelige aftale ved en aftale, hvis indhold er bestemt i disse bestemmelser, og forbrugeren har kunnet vælge at samtykke til en sådan ændring, ikke henhører under dette direktivs materielle anvendelsesområde.

Det andet spørgsmål

- 65 Henset til besvarelsen af det første spørgsmål er det ufornuddent at besvare det andet spørgsmål.

Sagsomkostninger

- 66 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 1, stk. 2, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbruger aftaler skal fortolkes således, at kontraktvilkår, som afspejler bestemmelser i national ret, hvorefter den erhvervsdrivende har pligt til at tilbyde forbrugeren en ændring

af deres oprindelige aftale ved en aftale, hvis indhold er bestemt i disse bestemmelser, og forbrugeren har kunnet vælge at samtykke til en sådan ændring, ikke henhører under dette direktivs materielle anvendelsesområde.

Underskrifter